

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV EIGERSUND KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Eigersund?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Eigersunds økonomi fant. Og Eigersund har en interessant historie: en gammel industri- og fiskerikommune i Dalane som sparer iherdig og driver nøkternt, men som er tynget av et stort lån.

18,6 %

så stor er sparekontoen målt mot årsinntekten — godt over snittet. Bygd opp gjennom overskudd og eiendomsskatt, ikke børs

84 %

men lånet tilsvarer nesten en hel årsinntekt — høyt. Det er gjelden, ikke inntektene, som binder kommunen

+41 mill.

så mye mer enn forventet bruker kommunen på sosialhjelp — det største unntaket, og det vokser

Tenk på kommunen som en husholdning: Eigersund «tjener» det den skal — skatt, eiendomsskatt og overføringer fra staten. Det meste går til faste «regninger»: skole, barnehage, eldreomsorg, helse. Familien har klart å bygge opp en pen sparekonto gjennom mange år med nøysomhet — og i motsetning til enkelte rike nabofamilier ligger sparepengene **ikke i aksjer som svinger med børsen**, men trygt spart fra overskudd. Baksiden: familien har tatt opp et stort huslån. Det er **lånet**, ikke inntekten, som gjør hverdagen stram. Derfor må de holde igjen — men budsjettdisiplinen virker: i 2024 ble det faktisk 27,5 millioner til overs, bedre enn fryktet.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og lokalavis). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Eigersund bruker mer enn forventet på omsorg og sosialhjelp — og mindre på skole

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg, og en med mange som sliter trenger mer sosialhjelp. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Eigersunds faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Sosialhjelp m.m.	41 mill. mer	Det største unntaket — og det vokser. Les neste side
Eldreomsorg og hjemmetjenester	30 mill. mer	Mye går til hjemmetjenester framfor sykehjem
Administrasjon («byråkratiet»)	28 mill. mer	Et stort hopp fra året før — men kommunen har ikke forklart hvorfor
Barnevern	7 mill. mer	Moderat over forventet
Barnehage	3 mill. mer	Så vidt over forventet (lå litt under året før)
Grunnskole	4 mill. mindre	Drives nøkternt — men karakterene er gode (grunnskolepoeng 41,3)
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	8 mill. mindre	Under forventet — kan være nøktern drift, eller for lite (usikkert)

Det viktige: Eigersund er ikke en kommune som bruker for mye på alt. Skolen drives faktisk *billigere* enn befolkningen tilsier, og leverer likevel gode resultater. De store «pluss»-tallene er sosialhjelp og hjemmeomsorg — og der ligger ikke pengene i lokal raushet, men i forhold kommunen i stor grad ikke styrer selv. Administrasjon-hoppet skiller seg ut som et tall ingen ennå har forklart.

Regnestykket viser altså en **nøktern kommune med noen tunge unntak**. Det største er sosialhjelp, der forbruket ligger 41 millioner over det forventede og avstanden øker. Hvorfor en kommune i Dalane bruker så mye mer enn forventet nettopp her, handler ikke om at den er raus. Det forklarer vi på neste side.

Hvorfor bruker Eigersund så mye mer enn forventet på sosialhjelp?

Eigersund bruker 41 millioner kroner mer på sosialhjelp enn statens regnestykke forventer — det største enkeltavviket i hele økonomien, og gapet vokser fra år til år. Det handler ikke om at kommunen deler ut penger lett. Forklaringen ligger i hvem som bor i kommunen og hva de har vært gjennom.

- **En kraftig vekst i unge som trenger hjelp.** Antallet unge sosialhjelpsmottakere under 25 år **doblet seg på ett år** — fra 69 i 2022 til 145 i 2023. Og antallet som trenger hjelp over lang tid økte enda mer, fra 89 til 304 personer. Når så mange flere trenger støtte, går regningen automatisk opp.
- **Mange står utenfor arbeidslivet.** 426 personer i Eigersund mottar arbeidsavklaringspenger — 4,5 prosent av innbyggerne. Det er **høyere enn alle nabokommunene i Dalane** og over snittet i Rogaland. Psykiske helseplager er den vanligste årsaken, særlig blant de yngste. Når mange står utenfor arbeidslivet, øker også behovet for sosialhjelp.
- **Industriarven.** Eigersund er en gammel industri- og fiskerikommune. Bak gjennomsnittstallene finnes det levekårsutfordringer som henger igjen fra omstillinger i arbeidslivet — forhold kommunen i liten grad bestemmer over selv.

Kort sagt: Det er ikke lokal raushet som gjør sosialhjelpen dyr i Eigersund. Det er en blanding av en kraftig vekst i unge og langtidsmottakere, mange som står utenfor arbeidslivet, og en industriarv med reelle levekårsutfordringer. Behovet er ekte, og det forsvinner ikke ved å kutte — sosialhjelp er dessuten en lovbestemt rettighet som ikke fritt kan settes ned.

En lyspunkt-historie fra tilsynene: Da staten førte tilsyn med NAV i Eigersund i 2017, ble det funnet to lovbrudd — blant annet at folk ikke fikk den veiledningen de hadde krav på. Men ved det nyeste tilsynet i 2024 fant staten **ingen lovbrudd**. Tjenesten som forvalter sosialpengene har altså blitt bedre, ikke dårligere. Den eneste svakheten som ble påpekt, var at mye hviler på én eneste gjeldsrådgiver — det gjør tjenesten sårbar.

Sosialhjelpen er altså ikke et tegn på sløsing, men et spill av at en industrikommune i Dalane har innbyggere som trenger hjelp. Det kommunen faktisk kan påvirke, er å hjelpe flere unge inn i arbeid og utdanning — ikke å kutte i en lovbestemt ytelse.

Nøktern og sparsom — men tynget av et stort lån

18,6 %

sparekontoen
(«disposisjonsfondet») målt mot
årsinntekten — godt over
landssnittet

+27,5 mill.

til overs i 2024 — bedre enn
budsjettet. Budsjettdisiplinen
virker

84 %

lånet tilsvarer nesten en hel
årsinntekt — høyt, og det er
dette som binder kommunen

Her er den ærlige historien. Eigersund har spart godt og driver nøkternt. Men kommunen sliter med en tung gjeld.

Sparekontoen er trygg — den svinger ikke med børsen

Noen rike kommuner har store «arvefond» fra salg av kraftaksjer, plassert i aksjemarkedet — de svinger opp og ned med børsen. Eigersund er ikke en slik kommune. Sparekontoen her er bygd opp **krone for krone gjennom mange år med overskudd og eiendomsskatt**. Det betyr at den er trygg og forutsigbar: den vokser ikke med et godt børsår, men den faller heller ikke med et dårlig. I motsetning til mange andre kommuner har Eigersund dessuten valgt å **kreve inn eiendomsskatt** (på bolig og fritidseiendom) — det er en del av grunnen til at kommunen har klart å bygge buffer.

Det store lånet — og innstrammingen

Baksiden er gjelden. Eigersund har tatt opp store lån for å bygge og investere, og gjelden er **høyere enn hos nabokommunene i Dalane**. Renter og avdrag på dette lånet spiser opp en stor del av budsjettet hvert år — og det er **gjelden, ikke inntektene**, som er den egentlige grunnen til at hverdagen er stram. Likevel klarer kommunen seg: gjennom stram budsjettdisiplin endte 2024 med 27,5 millioner til overs, bedre enn fryktet. Det viser at innstrammingen virker, selv om det underliggende nivået er stramt.

Forskjellen fra de rike kommunene: En kommune som Asker er rik på papiret, men sparepengene der ligger i et børsavhengig arvefond, og kommunen har bevisst valgt bort eiendomsskatt. Eigersund er det motsatte: ingen finansformue, men en trygg, selvspart buffer — og eiendomsskatten er allerede tatt i bruk. Det betyr også at Eigersund *ikke* har en ubrukt inntektskilde liggende klar slik Asker har. Det reelle grepet for kommunen er å få ned gjelden som binder økonomien.

Det ærlige bildet er altså verken «Eigersund er rik og bekymringsfri» eller «Eigersund er i krise». Det er en nøktern industrikommune som har spart godt og holder budsjettdisiplin, men som er tynget av et stort lån — og som derfor må holde hardt igjen, selv om sparekontoen ser pen ut.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Eigersund et solid overskudd (**pluss** 4,8 %) — godt over det anbefalte nivået. Og i 2024 ble det 27,5 millioner til overs, bedre enn budsjettet.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Eigersund: 18,6 % — høyt. Og i motsetning til kommuner med børsfond er denne sparingen trygg: den er spart fra overskudd og eiendomsskatt, og svinger ikke med markedet.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Eigersund **har** innført den (2,63 promille på bolig og fritidseiendom i 2025). Det er en reell inntektskilde kommunen allerede bruker — ikke en ubrukt mulighet.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Eigersund rettferdig med helt ulike kommuner — og det viser at skolen drives under forventet, mens sosialhjelp og omsorg ligger over.

Netto lånegjeld

Kommunens «huslån». Eigersunds gjeld tilsvarer rundt 84 % av en hel årsinntekt — høyere enn hos nabokommunene i Dalane, og den viktigste grunnen til at hverdagen er stram.

Arbeidsavklaringspenger (AAP)

En statlig ytelse til folk som på grunn av sykdom eller skade trenger hjelp til å komme tilbake i arbeid. I Eigersund mottar 4,5 % av innbyggerne AAP — høyest i Dalane. Et høyt nivå henger ofte sammen med høyere behov for sosialhjelp.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Eigersunds egne rapporter, statlige tilsyn fra Statsforvalteren og Helsetilsynet, samt lokalavisen Dalane Tidende. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når sosialhjelp koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at det finnes reelle behov bak tallene. Ett tall — det store hoppet i administrasjon — er foreløpig uforklart og bør kommunen selv få belyse. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne.